

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ В УКРАЇНІ

Ковальова Т.В., кандидат економічних наук, доцент,
Національний автомобільно-дорожній університет м. Харків, Україна
Шагун Є.М., здобувачка вищої освіти,
Національний автомобільно-дорожній університет м. Харків, Україна

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) є важливим елементом системи державного соціального страхування в Україні. Він виконує функцію фінансового забезпечення соціальних гарантій для громадян, а також є інструментом регулювання трудових відносин і джерелом надходжень до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування. У цьому контексті ЄСВ є ключовим засобом реалізації державної політики у сфері соціального захисту населення.

ЄСВ в Україні запроваджений з 2011 року як обов'язковий платіж для роботодавців, фізичних осіб-підприємців та інших категорій платників. Основною метою його створення було об'єднання різних соціальних внесків, що раніше сплачувалися до кількох фондів, в один платіж. Це дозволило спростити адміністрування платежів і зменшити фінансове навантаження на бізнес [1].

Однією з головних функцій ЄСВ є забезпечення фінансового контролю за використанням коштів, призначених для соціального страхування. Завдяки чітко визначеній процедурі сплати та звітування, держава має можливість контролювати надходження коштів і забезпечувати їх цільове використання. Важливим інструментом цього процесу є електронна система звітності, яка дозволяє оперативно отримувати інформацію про обсяги сплачених внесків і їх розподіл між фондами [2].

Крім того, ЄСВ відіграє ключову роль у забезпеченні соціальних гарантій, таких як пенсійне забезпечення, страхування на випадок безробіття, тимчасової непрацездатності та нещасних випадків на виробництві. Розмір соціальних виплат залежить від обсягів коштів, що надходять до відповідних фондів, тому ефективність функціонування системи ЄСВ безпосередньо впливає на рівень соціального захисту населення [3].

ЄСВ також є важливим інструментом регулювання трудових відносин. Встановлення єдиного внеску сприяє легалізації праці, оскільки роботодавці зобов'язані сплачувати внески за кожного офіційно працевлаштованого працівника. Це, у свою чергу, сприяє

зменшенню рівня тіньової економіки та підвищенню прозорості ринку праці. Крім того, сплата ЄСВ є передумовою для отримання працівниками соціальних гарантій, що стимулює їх до офіційного працевлаштування [4].

Разом із цим, система ЄСВ має низку проблем і викликів, що впливають на її ефективність. Високе навантаження на фонд оплати праці часто стає причиною ухилення від сплати внесків або мінімізації офіційних зарплат. Недосконалість механізмів адміністрування та контролю за сплатою ЄСВ створює можливості для зловживань і порушень. Економічна нестабільність та високий рівень безробіття в країні ускладнюють забезпечення стабільних надходжень до фондів соціального страхування [5].

Для підвищення ефективності системи ЄСВ необхідно реалізувати такі заходи [6]:

1. Оптимізація розміру ставки ЄСВ з урахуванням економічних умов і фінансових можливостей платників.

2. Вдосконалення механізмів контролю за сплатою внесків, зокрема шляхом розширення можливостей електронної звітності та використання сучасних інформаційних технологій.

3. Зменшення тінізації економіки та стимулювання роботодавців до легалізації трудових відносин через запровадження податкових пільг і програм підтримки бізнесу.

4. Посилення відповідальності за ухилення від сплати ЄСВ і створення умов для добровільної участі в системі соціального страхування для самозайнятих осіб.

Важливим аспектом удосконалення системи ЄСВ є адаптація до європейських стандартів і практик. У країнах Європейського Союзу широко застосовуються механізми диференціації ставок соціальних внесків залежно від рівня доходів, а також системи субсидій для осіб із низькими доходами. Запровадження подібних підходів в Україні сприятиме забезпеченню більшої соціальної справедливості та підвищенню рівня довіри до системи соціального страхування [7].

Додатково слід враховувати вплив демографічних змін на систему соціального страхування. Старіння населення вимагає збільшення видатків на пенсійне забезпечення, що ставить додаткові вимоги до фінансової стабільності Пенсійного фонду. У таких умовах ЄСВ повинен бути адаптований до довгострокових потреб соціального страхування, зокрема шляхом впровадження накопичувальної пенсійної системи, яка дозволить диверсифікувати джерела фінансування пенсій [2].

Ще одним важливим напрямком вдосконалення системи ЄСВ є підвищення прозорості та відкритості діяльності фондів соціального страхування. Це може бути досягнуто через регулярне оприлюднення звітів про використання коштів, проведення незалежного аудиту та залучення громадськості до контролю за діяльністю фондів. Такий підхід сприятиме зміцненню довіри до системи соціального страхування і підвищенню її ефективності [5].

Значну роль у забезпеченні фінансової стабільності системи соціального страхування відіграє міжнародна співпраця. Україна може скористатися досвідом країн Європейського Союзу та інших держав для впровадження ефективних механізмів адміністрування ЄСВ, зокрема через участь у міжнародних проєктах і програмах технічної допомоги. Такі ініціативи можуть включати обмін інформацією, навчання персоналу та впровадження сучасних інформаційних систем.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває підтримка соціально вразливих верств населення. ЄСВ відіграє ключову роль у забезпеченні соціальних виплат для осіб, які втратили роботу, були поранені або отримали інвалідність. У зв'язку з цим важливо забезпечити стабільні надходження до фондів соціального страхування, зокрема через створення спеціальних механізмів фінансування, адаптованих до умов кризових ситуацій [3].

Єдиний соціальний внесок є важливим інструментом фінансового контролю та регулювання соціальних гарантій в Україні. Його ефективне функціонування сприяє забезпеченню фінансової стабільності системи соціального страхування, підвищенню рівня соціального захисту населення та розвитку трудових відносин. Разом із тим, для подолання існуючих проблем і викликів необхідно здійснювати комплексні реформи, спрямовані на вдосконалення механізмів адміністрування та контролю, адаптацію до європейських стандартів і стимулювання легалізації праці.

Література:

1. Кабінет Міністрів України. «Про затвердження Порядку нарахування і сплати єдиного соціального внеску»: постанова від 27 вересня 2010 р. № 1236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2010-п> (дата звернення: 15.01.2025).
2. Міністерство соціальної політики України. Річний звіт «Про діяльність Пенсійного фонду України». Київ, 2020. URL: <https://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2025).
3. Державна служба статистики України. Статистичний бюлетень «Соціальне страхування в Україні». Київ, 2021. URL: <https://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2025).

4. Офіс простих рішень та результатів. Аналітичний звіт «Реформа соціального страхування в Україні». Київ, 2022. URL: <https://rro.gov.ua> (дата звернення: 15.01.2025).

5. Світовий банк. Податкові реформи і соціальний захист: досвід країн Європи. Доповідь. Вашингтон, 2019. URL: <https://worldbank.org> (дата звернення: 15.01.2025).

6. Європейська комісія. Соціальне забезпечення в країнах ЄС: тенденції і виклики. Звіт. Брюссель, 2021. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 15.01.2025).

7. Організація економічного співробітництва і розвитку. Механізми фінансування соціального захисту в умовах кризи. Рекомендації. Париж, 2020. URL: <https://oecd.org> (дата звернення: 15.01.2025).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Шишкова Н.А., кандидат економічних наук, доцент,
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6675-8223>

Шишкова Д.С., здобувачка вищої освіти,
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6673-8196>

Розвиток аудиту фінансової звітності для ефективного управління з врахуванням цілей сталого розвитку є складною та включає наступні складові:

– аналіз теоретичних основ аудиту фінансової звітності, щоб дослідити існуючі концепції та методологічні підходи до аудиту фінансової звітності, узагальнити його роль у забезпеченні достовірності фінансових даних, а також визначити його значення для прийняття стратегічних управлінських рішень;

– дослідження впливу цілей сталого розвитку на аудиторську діяльність, щоб оцінити трансформаційний вплив інтеграції принципів сталого розвитку на аудиторську практику, вивчити міжнародні стандарти, які регулюють аудит нефінансових показників, та визначити, як ці стандарти сприяють узгодженню фінансової звітності з глобальними цілями сталого розвитку;